

STADSBYGGNADS KONTORET

PLANAVDELNINGEN

TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 2009-04274-54

SID 1 (9)
2009-03-25

Daniel Linder
Tfn 08-508 27 256

Till
Stadsbyggnadsnämnden

STARTPROMEMORIA FÖR PLANLÄGGNING AV DEL AV KVARTERET BRÄDSTAPELN I STADS- DELEN KUNGSHOLMEN

Förslag till beslut

Stadsbyggnadsnämnden beslutar att planarbete påbörjas.

Arne Fredlund

Katrin Berkefelt

Sammanfattning

Kvarteret Brädstapeln är beläget vid Fleminggatan, Scheelegatan och Carl-Gustaf Lindstedts Gata i stadsdelen Kungsholmen. Större delen av kvarteret upptas av det s.k. Trygg-Hansahuset, som är försäkringsbolagets huvudkontor. Anläggningen uppfördes i mitten av 1970-talet efter ritningar av Tengboms arkitektkontor.

Syftet med planläggningen är att pröva möjligheterna för ett nytt kontorshus i kvarterets sydöstra hörn samt en påbyggnad av befintligt kontorshus i kvarterets norra del. Förslaget medför bl.a. att en befintlig paviljongbyggnad i hörnet av Fleminggatan och Scheelegatan rivs.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att Trygg Hansa-huset är en väl gestaltad anläggning och en god representant för sin tids arkitektur. Förslaget innebär ingrepp i denna anläggning, vilket kan medföra negativa konsekvenser för dess kulturhistoriska och gestaltningsmässiga värden. Samtidigt ger den föreslagna nybyggnaden förutsättningar för ökad kontinuitet och stadga i stadsbebyggelsen. Byggnaden "läker" ett avbrott i den byggda fronten mot Fleminggatan och Scheelegatan. Förslaget kan därför – om det ges rätt volym, innehåll och utformning – förbättra och berika stadsmiljön.

Stadsbyggnadskontoret anser således att förslaget kan medföra såväl positiva som negativa konsekvenser. Förslaget bör studeras vidare. Planprocessen med tillhörande samråd får därefter visa om de sammantagna fördelarna med förslaget överväger nackdelarna.

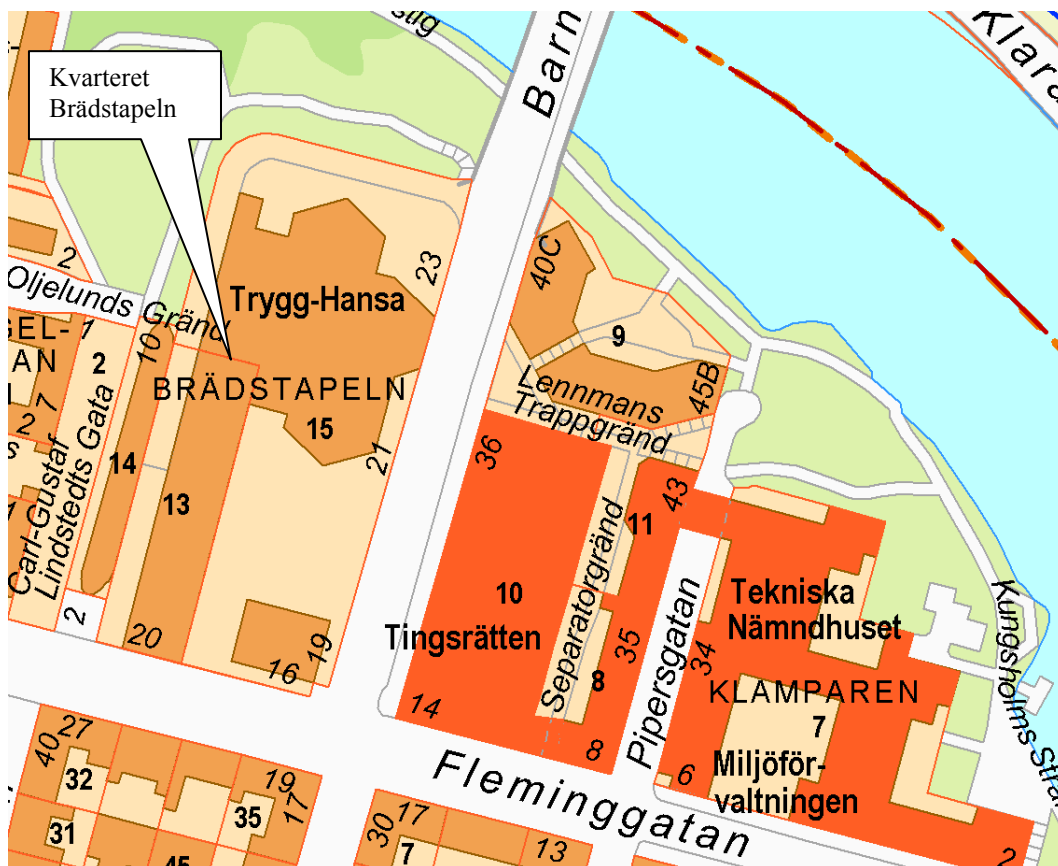
Utlåtande

SYFTE

Kvarteret Brädstapeln är beläget vid Fleminggatan, Scheelegatan och Carl-Gustaf Lindstedts Gata i stadsdelen Kungsholmen. Större delen av kvarteret upptas av det s.k. Trygg-Hansahuset, som är försäkringsbolagets huvudkontor.

Syftet med planläggningen är att pröva möjligheterna för ett nytt kontorshus i kvarterets sydöstra hörn samt en påbyggnad av befintligt kontorshus i kvarterets norra del.

Trygg-Hansa Försäkrings AB har, genom ett helägt dotterbolag, ansökt om planändringen.

Planområdets läge

GÄLLANDE PLANER

Översiktsplanen

Översiktsplanen anger att kvarteret Brädstapeln ligger inom stenstaden. Enligt översiktsplanen ska den varierade och blandade markanvändningen inom stenstaden behållas. Den närmare planeringen ska utvisa var och på vilket sätt som stenstaden kan möta skilda behov samtidigt som dess karaktär och historiska värden bevaras. Stenstaden ska även framöver fylla sin roll som regionens mötesplats och centrum i Sveriges huvudstad.

Enligt Stockholms byggnadsordning, vilken är en del av översiktsplanen, ska utvecklingen av Stockholm ske i samspel mellan bevarande och nyskapande. Bebyggelse av värde för stadens karaktär och skönhet vårdas så att varje tidsepok blir uppfattbar och stadens historia läsbar. I fråga om stenstaden anges att det sena 1800-talets planstruktur – gatumönster, kvartersindelning, hushöjder, gatubredder m.m. – har ett särskilt värde. Ny bebyggelse kan ske på stenstadens villkor, där en samverkan med omgivningen i fråga om skala och volym eftersträvas.

Detaljplan

För området gäller stadsplanen Pl. 5476 från år 1967. Enligt planen får marken användas för kontors- och affärsändamål. Av planen framgår att gångbanorna längs kvarterets gränser mot Scheelegatan och Fleminggatan utgör x-områden, vilket innebär att de ligger på Trygg-Hansas mark.

BEFINTLIG BEBYGGELSE

En anläggning med fyra delar

Trygg-Hansahuset uppfördes i mitten av 1970-talet efter ritningar av Tengboms arkitektkontor. Anläggningen består av följande fyra delar (se även bilder på nästa sida):

Tegelbyggnaden

I anläggningens västra del finns en åtta våningar hög byggnadskropp som sträcker sig inåt kvarteret från Fleminggatan. Byggnadens fasad indelas horisontellt genom band med huggna betongelement. Mellan banden finns partier med mörkt tegel. I tegelpartierna finns byggnadens relativt små och djupt liggande fönster. Byggnaden ger ett massivt, tungt och slutet intryck.

Glasbyggnaden

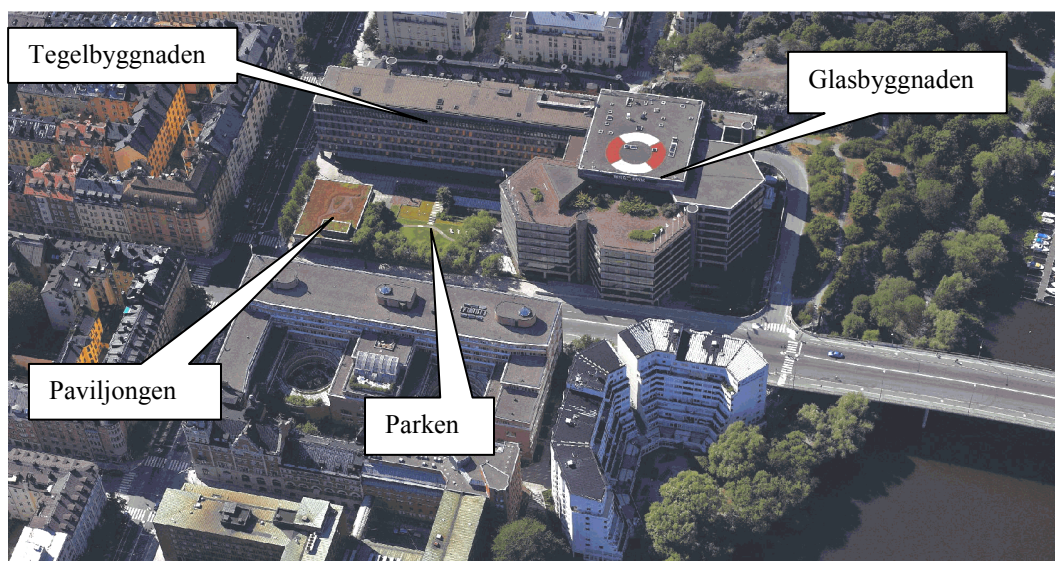
I anläggningens norra del finns en ca åtta våningar hög glasbyggnad. Byggnadens planform består av tre sexkantiga ”muttrar” som satts samman. Fasadernas glasytor delas in med horisontella betongband. Glasbyggnadens arkitektur ger ett öppet intryck, i kontrast till den slutna tegelbyggnaden i väster.

Paviljongen

I anläggningens södra del, vid hörnet av Fleminggatan och Scheelegatan, finns en två våningar hög paviljongsbyggnad i glas och betong. Byggnaden används som bank. Paviljongsbyggnadens småskalighet balanserar de två stora byggnadskropparna i väster och norr.

Parken

I mitten av kvarteret finns en park med planteringar, skulpturer och vattendammar. Parken anlades efter ritningar av Holger Blom, som var stadsträdgårdsmästare i Stockholm 1938-71. Trygg-Hansahusets huvudentré är placerad i fonden av parken, där tegel- och glasbyggnaderna möts.

Trygg-Hansa-huset från luften

Värdering av samtid och nutid

I samband med att Trygg-Hansahuset togs i bruk år 1976 kommenterades det i tidskriften Arkitektur. Artikeln avslutades på följande sätt.

Jag tror man kan påstå att Trygg-Hansa-huset är sig själv nog. Det anknyter inte till lokal bebyggelse och samspelar inte med omgivningen. I en byggnad som för övrigt är mycket väl genomförd med vårdade detaljlösningar känns huvudgreppet haltande. (Magnus Silfverhielm i Arkitektur nr 2 1976 s. 14)

Stadsmuseet har inte klassificerat Trygg-Hansahusets utifrån dess kulturhistoriska värden. Museet avser dock att inom en snar framtid göra en sådan klassificering.

Trygg-Hansahuset från korsningen Fleminggatan-Scheelegatan.

FÖRSLAGET

Nytt kontorshus m.m.

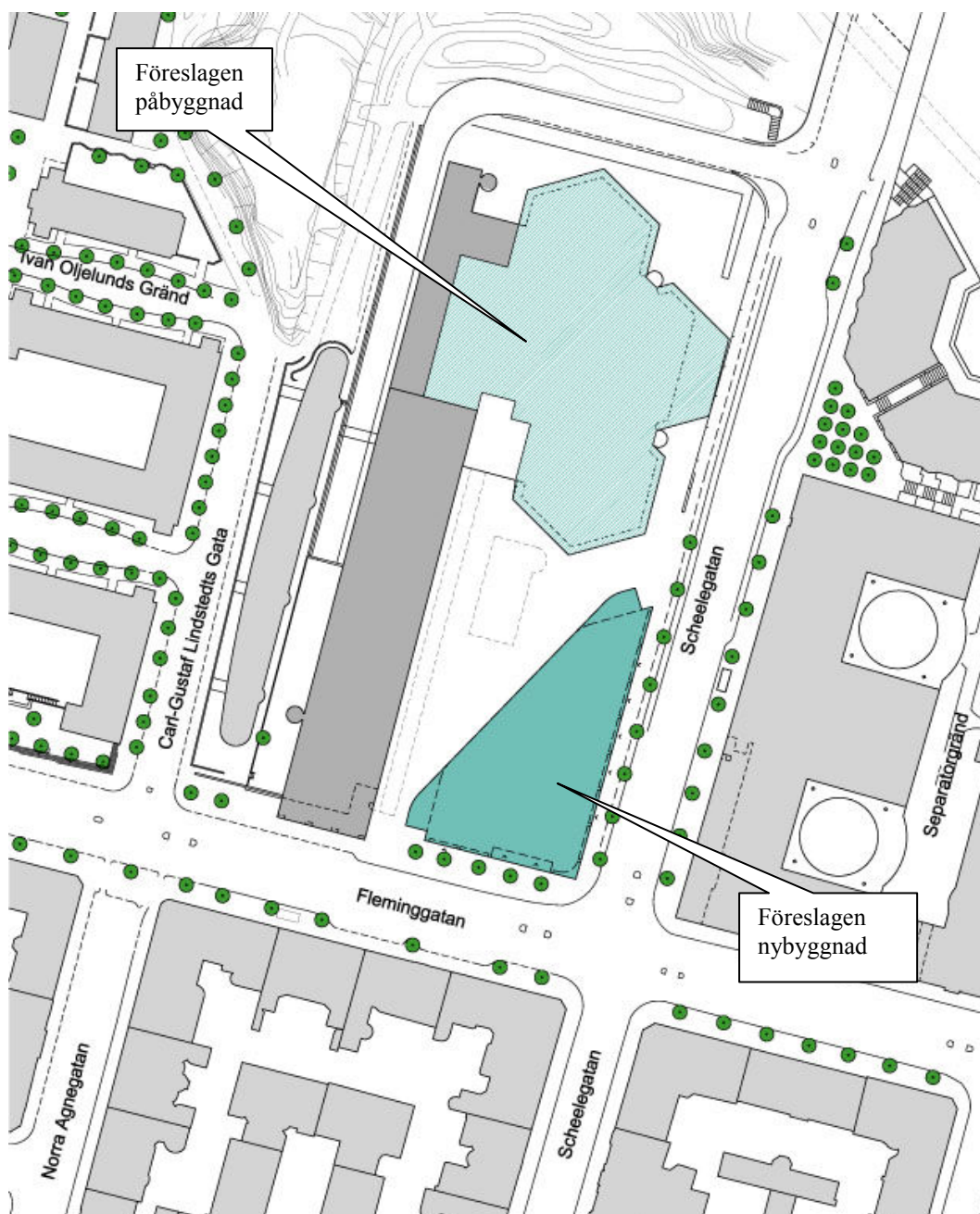
Förslaget innebär att en tio våningar hög byggnad med triangulär planform uppförs i hörnet av Fleminggatan och Scheelegatan. Byggnadens bottenvåning har publika lokaler. Ovanför bottenvåningen finns sju våningsplan med kontor. Byggnadens två översta plan innehåller hotell- och konferenslokaler. Hotellet ska användas av anställda hos och besökare till Trygg-Hansa.

Förslaget innebär befintlig paviljongbyggnad rivs samt att det öppna förhållandet mellan gator och parken i kvarterets mitt delvis byggs igen. För att förbättra kontakten mellan gata och park föreslås att den nya byggnadens hörn dras in i de två nedersta våningarna. För att minska den upplevda byggnadshöjden föreslås att byggnadens två översta våningar dras in mot omgivande gator.

Påbyggnad

Fastighetsägaren föreslår vidare att den befintliga glasbyggnaden byggs på med två våningar. Enligt förslaget utformas de tillkommande våningarna med glasfasader.

Situationsplan (Tema arkitekter).

Förslaget. Fleminggatan mot öster. (Tema arkitekter)

Förslaget. Scheelegatan mot norr. (Tema arkitekter)

STADSBYGGNADSKONTORETS BEDÖMNING

Konsekvenser för Trygg-Hansahusets gestaltningsvärden

Stadsbyggnadskontoret bedömer att Trygg Hansa-huset är en väl gestaltad anläggning och en god representant för sin tids arkitektur. Fasaderna är konsekvent utformade i glas, betong och mörkt tegel vilket bidrar till att hålla samman den stora anläggningen. Västuderade detaljlösningar förstärker de tre byggnadsdelarnas skilda karaktärer. Parken har en stark särprägel som samspelar väl med de modernistiska byggnaderna.

Förslaget medför, vilket tidigare nämnts, att paviljongsbyggnaden i söder rivs. Parkens yta minskar och dess dagsljusförhållanden försämras. Vidare minskar anläggningens öppenhet mot Scheelegatan och Fleminggatan, vilket bl.a. får till följd att den karaktäristiska sexkantiga glasbyggnaden skymms. Kontoret bedömer mot denna bakgrund att förslaget kan innebära negativa konsekvenser för den befintliga anläggningens gestaltningsmässiga och kulturhistoriska värden.

Konsekvenser för stadsbilden

I ovan redovisad artikel från tidskriften Arkitektur kritiserar Trygg-Hansahuset för att inte knyta an till lokal bebyggelse. Vidare framhålls att anläggningen inte samspelar med omgivningen. Kontoret konstaterar att Trygg-Hansahuset på många sätt bryter mot kännetecknen för den omgivande stenstaden. Exempelvis är paviljongsbyggnaden väsentligt lägre än omgivande bebyggelse. Anläggningens öppenhet mot gatan, liksom huvudentréns placering i kvarterets mitt är också främmande för stenstadens sort.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att förslagen nybyggnad ger förutsättningar för ökad kontinuitet och stadga i stadsbebyggelsen. Byggnaden "läker" ett avbrott i den byggda fronten mot Fleminggatan och Scheelegatan. Stadsmiljön i Scheelegatans förlängning mot Barnhusbron förbättras genom att publika lokaler inreds i den nya byggnadens bottenvåning. Den karaktäristiska sexkantiga glasbyggnaden skymms visserligen mot Fleminggatan, men fortsätter att dominera omgivningen mot Barnhusbron och Barnhusviken. Stadsbyggnadskontoret bedömer mot denna bakgrund att föreslagen nybyggnad – om den ges rätt volym, innehåll och utformning – kan förbättra och berika stadsmiljön.

Konsekvenser för luftkvaliteten

Föreslagen nybyggnad sluter gaturummet mot Fleminggatan och Scheelegatan. Konsekvenserna i fråga om spridning av luftföroreningar har studerats av SLB-analys. Utredningen visar att förslaget inte medverkar till att miljö kvalitetsnormerna för partiklar respektive kvävedioxid överskrids.

Konsekvenser för trafiken

Förslaget innebär att den nuvarande gångbanan längs Scheelegatan tas i anspråk för bebyggelse. Gångbanan måste därmed flyttas ut i den nuvarande gatan, som därmed blir smalare. Konsekvenserna för framkomlighet och trafiksäkerhet ska utredas i samråd med trafik- och exploateringskontoren.

Inriktning för fortsatt arbete

Stadsbyggnadskontoret bedömer att förslaget till nybyggnad bör studeras vidare innan samråd. För att uppnå en god helhetsverkan och minimera de negativa effekterna bör byggnadens förhållande till omgivningen noga analyseras i modell. Byggnaden ska samspela med såväl Trygg-Hansahuset som stenstaden. Byggnadsvolymen bör samordnas med aktuellt förslag till påbyggnad av grannfastigheten Klamparen 10 (nuvarande Tingsrätten). Detta kan medföra att byggnadshöjden behöver justeras nedåt. Intrång i parkmiljön bör kompenseras med nya parkvärdar.

Elevation mot Fleminggatan. Tingsrättens byggnad till höger. (Tema arkitekter)

Förslaget till påbyggnad av de sexkantiga glasbyggnaderna bör också studeras vidare. Även här gäller att en god helhetsverkan med såväl befintliga byggnad som omgivning ska erhållas. För att nå en ökad tydlighet gentemot befintlig byggnad bör påbyggnaden sannolikt dras in i förhållande till nuvarande fasadliv. De tillkommande våningarna kan vidare behöva ges ett mer kontrasterande uttryck i förhållande till befintlig byggnad än vad som nu redovisats.

Stadsbyggnadskontoret bedömer sammanfattningsvis att förslaget kan medföra såväl positiva som negativa konsekvenser. Planprocessen med tillhörande samråd får visa om de sammantagna fördelarna med förslaget överväger nackdelarna.

Planförfarande

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att planarbetet bl.a. avser nybyggnad av ett upp till tio våningar högt hus på en central plats i innerstaden. Förslaget berör frågor om hushöjder, gatubredder, ljusförhållanden m.m. inom ett tätbebyggt och särskilt värdefullt område. Vidare görs ingrepp i en särpräglad huvudkontorsanläggning från 1970-talet. Planen har därmed inte sådan begränsad betydelse att enkelt planförfarande kan tillämpas.

Detaljplaner som handläggs med normalt förfarande ska grundas på ett program som anger utgångspunkter och mål för planen, om det inte är onödigt. Program kan undvaras bl.a. om kommunen i översiktsplanen dragit upp sådana riktlinjer för detaljplanearbetet att innebörd och konsekvenser kan utläsas tillräckligt tydligt. Vidare förutsätts att detaljplanen är förenlig med översiktsplanen.

När det gäller frågan om program konstaterar stadsbyggnadskontoret följande. Planområdet är relativt litet. Den berörda marken är, liksom omgivningen, redan planlagd för och ianspråktagen av bebyggelse. Kontorsbyggnader dominerar redan idag närområdet norr om Fleminggatan. Förslaget ska inordna sig i stenstadens grundläggande karaktär, såsom den beskrivs i översiktsplanen. Även

övriga riktlinjer i översiktsplanen ska följas. Tyngdpunkten i planarbetet kommer därmed att ligga på frågor som rör den närmare utformningen av detaljplanen. Exempelvis kan frågan om rivning av befintlig paviljongsbyggnad inte besvaras utan relativt noggranna redovisningar av nybyggnadsalternativet. Kontoret bedömer mot denna bakgrund att planarbetet inte har den karaktären att ett program är nödvändigt.

Behovsbedömning

Eftersom förslaget har relativt begränsade miljöeffekter bedömer stadsbyggnadskontoret att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som avses i 5 kap. 18 § plan- och bygglagen. En miljöbedömning enligt miljöbalkens bestämmelser behöver därmed inte göras. De miljöfrågor som har betydelse för projektet kommer att studeras under planarbetet.

Ekonomi och tidplan

Kontorets arbete med detaljplanen ska finansieras genom planavtal med beställaren.

Tidsåtgången för planarbetet beräknas vara ca ett år.

SLUT